
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הולדת הספרות מתוך המלחמה: קאמי, סארטר, סנט-אקזופרי
'הנסיך הקטן' - 19201

תאריך עדכון אחרון 14-08-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ספרות כללית והשוואתית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר גדעון טיקוצקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: giddon.ticotsky@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

תאור כללי של הקורס:

"כשהתותחים רועמים המוזות שותקות" - האמנם? לספרות ולמלחמה דווקא קשר הדוק. שירת דבורה, האיליאדה של הומרוס או הרומן 'מלחמה ושלו' מאת טולסטוי לא היו באים לעולם אלמלא הקרבות שהם מתארים; וגם אותה אמירה נודעת על האמנות והמלחמה, "כשהתותחים רועמים" וגו', מקורה בעצם בספרות - במחזה מאת מחבר הקומדיות היווני הקדום מנדרוס. בשיעור זה נבחן את השפעתה של מלחמת העולם השנייה על הספרות הצרפתית. שלושה יוצרים מרכזיים יעמדו במרכז דיונינו: אלבר קאמי, ז'ן-פול סארטר ואנטואן דה סנט-אקזופרי, מחבר 'הנסיך הקטן'. לצדם נדבר גם על יוצרות אחדות, בעיקר מרגריט דיראס ואיך נמירובסקי. כל אחד ואחת מהם הושפע מן המלחמה וביקש לייצגה בדרך אחרת, כל אחד ואחת מהם ביקש להנחיל לקוראיו ולקוראותיו את מוסר ההשכל שלו מן הנוראה שבמלחמות המודרניות וכולם כאחד כתבו יצירות מופת שלא היו נוצרות אלמלא המלחמה. בתוך כך נתוודע גם ל"מלחמת הסופרים": הקרע הנורא בין היוצרים הצרפתים שגלו ממולדתם ושתמכו בהתנגדות לגרמנית ובממשלת צרפת הגולה לבין אחיהם היוצרים שבחרו לשתף פעולה עם ממשלת וישי והנאצים ושנתרו בצרפת הכבושה. תקופה אפלה זו בחיי צרפת והעולם היא שהולידה את החיבורים המוסריים הגדולים של השלושה, שביקשו להורות דרך לצרפתים ולאנושות כולה בתוך חשכת הימים.

מטרות הקורס:

היכרות עם יצירותיהם של אלבר קאמי, ז'ן-פול סארטר, אנטואן דה סנט-אקזופרי, מרגריט דיראס ואיך נמירובסקי; התוודעות להשפעת מלחמת העולם השנייה על תרבות המערב; בחינת הקשר בין ההיסטוריה לבין ייצוגה בספרות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לפרש יצירת ספרות בהקשריה ההיסטוריים והתרבותיים הרחבים; להבין לעומק את יחסי הגומלין המתקיימים בין היוצר לבין זמנו ומקומו.

דרישות נוכחות (%):

90

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות ודיונים בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

(הסדר ייקבע בהמשך): ספרות ומלחמה, ספרות והיסטוריה, ספרות ופוליטיקה; ספרות מלחמת העולם הראשונה והפציפיזם; מונוגרפיה של אלבר קאמי, ז'ן-פול סארטר ואנטואן דה סנט-אקזופרי; האבסורד, אקזיסטנציאליזם והומניזם; 'המלחמה המדומה' ו'המפלה'; ספרות ילדים כ"מרחב מוגן"; "ספרות מגויסת" או "מעורבת"; יחסם של אינטלקטואלים אירופים לשואה; הספרות והחיים.

חומר חובה לקריאה:

(במהלך השיעור תימסרנה הפניות לקריאה ממוקדת בספרים הבאים):
אנטואן דה סנט־אקזופֶרי, 'הנסיך הקטן', בתרגום אילנה המרמן, עם עובד, 1994.
הנ"ל, 'טייס קרב | מכתב לבן־ערובה', ספרית פועלים, בתרגום גדעון טיקוצקי, ספרית פועלים, 2009.
הנ"ל, 'טיסת לילה | אדמת אנוש', בתרגום משה מרון, ספרית פועלים, 2012.
אלבר קאמי, 'המיתוס של סיזיפוס: מסה על האבסורד', בתרגום צבי ארד, עם עובד, 1979.
הנ"ל, 'מכתבים לידיד גרמני' בתרגום עדינה קפלן, אחרית דבר: דוד אוחנה, כרמל, 1997.
הנ"ל, 'הדבר', בתרגום אילנה המרמן, עם עובד, 2001.
הנ"ל, 'הזר', בתרגום אילנה המרמן, עם עובד, 2004.
הנ"ל, 'הזמן הזה' בתרגום שושנה כרם, כרמל, שלושה כרכים, 2013-2015.
ז'אן-פול סארטר, 'הרהורים בשאלה היהודית' תרגום, הארות ואחרית דבר: מנחם בריןקר, ספרית פועלים, 1978.
הנ"ל, 'דרכי החירות' - גיל התבונה, 'ארכה', 'מוות בלב', מצרפתית: יונת סנד, ספרית פועלים, שלושה כרכים, 1984-1978.
הנ"ל, 'מתים ללא קבורה' (מחזה), מצרפתית: עדה בן-נחום, מרכז ישראלי לדרמה ליד בית צבי, 1989.
הנ"ל, 'מחברות המלחמה המדומה: נובמבר 1939 - מארס 1940', מצרפתית: מרים טבעון, ייעוץ מדעי: מנחם בריןקר, זמורה-ביתן, 1995.
הנ"ל, 'האקזיסטנציאליזם הוא הומניזם', תרגום מצרפתית, ערך והוסיף אחרית דבר: עירן דורפמן, כרמל, 2014.
מרגריט דיראס, 'מחברות המלחמה', תרגום מצרפתית: חגית בת-עדה, כתר, 2010.
איֶן גְמִירוֹבְסְקִי, 'סוויטה צרפתית', תרגום מצרפתית: ניר רצ'קובסקי, כתר, 2006.

חומר לקריאה נוספת:

Gisèle Sapiro, 'La guerre des écrivains: 1940-1953', Paris: Fayard, 1999.
Stacy Schiff, 'Saint-Exupéry: A Biography', New York: Henry Holt, 2006.
יעקב גולומב, 'מבוא לפילוסופיות הקיום: אקזיסטנציאליזם', האוניברסיטה המשודרת, ההוצאה לאור של משרד הביטחון, 1990.
מנחם בריןקר, 'ז'אן-פול סארטר: דרכי החירות - ספרות, פילוסופיה ופוליטיקה ביצירת סארטר', האוניברסיטה המשודרת, ההוצאה לאור של משרד הביטחון, 1992.
אני כהן-סולל, 'סארטר: ביוגרפיה', מצרפתית: מיכה פרנקל, עריכה מדעית: מנחם בריןקר, דביר, 1996.
גדעון טיקוצקי, "'הנסיך הקטן" - שבעה פרקי מסע', הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1998.
רְנָה פּוֹזְנַנְסְקִי, 'להיות יהודי בצרפת, 1939-1945', תרגום מצרפתית: עדה פלדור, עריכה והבאה לדפוס: עדינה דרכסלר, יד ושם, 1999.
אוליביה טוד, 'אלבר קאמי: חייו'; תרגום מצרפתית והוסיף הערות: מיכה פרנקל; אחרית דבר: דוד אוחנה,
מהדורה שנייה, מתוקנת, כרמל, 2000.
דוד אוחנה, 'הומניסט בשמש: קאמי וההשראה הים-תיכונית', כרמל, 2000.
אורי ש' כהן, 'הישרדות: תפיסת המוות בין מלחמות העולם בארץ ישראל ובאיטליה', רסלינג, "חיי מדף": סדרת דיונים בספרות העברית והישראלית בעריכת דן מירון, 2007.
רונלד ארונסון, 'קאמי וסארטר: סיפורה של ידידות והריב אשר שם לה קץ', מאנגלית: רפי קינן, ספרי עליית הגג, 2008.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 65 %
הרצאה 10 %
השתתפות 15 %
הגשת עבודה 10 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
הקורס אינו מחייב בקיאות כלשהי בצרפתית. דרישות הקורס: נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה בדיונים; קריאת החומר הנדרש; סיכום אחד השיעורים; הרצאה קצרה בפני הכיתה (7-10 דקות); עבודת סיכום.